

BALMAS, Pau

Metge i botànic. Nascut a Torelló a la primera meitat del segle XVIII. L'any 1755 va obtenir el batxillerat en medicina a Osca, i es va llicenciar a Cervera el 1762. El 1768 va passar a ser metge intern de l'Hospital de la Santa Creu de Barcelona. En aquesta institució hospitalària es va encarregar de la recollida de les dades meteorològiques, i estudià la seva correlació amb les malalties. En una enquesta de la direcció d'aquest hospital sobre la sífilis, Balmas es mostrava partidari de l'ús del «sublimat corrosiu» com a teràpia eficaç, al contrari d'altres metges que consideraven aquest preparat com a nociu. L'any 1770 era un dels socis fundadors de les «Conferències Acadèmiques per a Metges», antecedent de la posterior Reial Acadèmia de Medicina de Barcelona. L'any 1769 entrà a la Junta de Sanitat de Barcelona i el 1771 el trobem com a signatari d'informes sobre la qualitat dels aliments que arribaven a Barcelona. Exercí també el càrrec d'examinador del Protomedicat. Va col·laborar a les *Memorias de la Real Academia Médico Práctica* amb un article titulat «Un caso de tétanos». Va tenir una clientela abundant i selecta que li va permetre gaudir d'una posició econòmica folgada, i va esdevenir propietari de diversos immobles a Barcelona, Torelló i Sant Quirze de Besora. El 1764 va participar en la fundació de la Conferència Físico-Matemàtica Experimental de Barcelona, que més tard esdevindria la Reial Acadèmia de Ciències Naturals i Arts de Barcelona. En aquesta institució va ostentar els càrrecs de director de botànica, durant els períodes de 1765 a 1773 i de 1777 a 1785, i de revisor de la mateixa direcció entre 1774 i 1776. Exercí de corresponsal del Jardí Botànic de Madrid.

A l'Acadèmia de Ciències va llegir les següents memòries: *Tratado del fuego*; *Sobre el narciso, llamado en catalán «lliri de Nadal»*; *Sobre el jacinto o «junquillo»*; *Observaciones termométricas*, i *Disertación sobre la aurora boreal de 24 de octubre de 1769*. Segons Balmas, el fenomen descrit en aquesta darrera memòria havia despertat tota mena de suspicàcies entre els barcelonins, que en observar el canviant i estrany joc de llums del fenomen l'havien interpretat com un senyal de mal averany. Creia que calia desterrar aquestes actituds de l'opinió pública, i per això proposava un mètode racional per observar científicament els fenòmens atmosfèrics d'aquesta mena. En aquest sentit dividia la seva memòria en quatre apartats: «a) Estado del cielo poco antes de la aparición de la aurora y en todo el tiempo de su duración, b) lo que hay que reparar en la nube que despide la luz de la aurora, c) lo que hay que reparar en la luz despedida de la nube, d) lo que hay que reparar extinguida la luz de la aurora». Afirmava que aquestes observacions s'havien de fer amb l'auxili del baròmetre i el termòmetre. Només així s'aconseguiria caracteritzar el fenomen de forma apropiada, allunyant-lo de qualsevol interpretació supersticiosa. Amb una certa ironia acabava el seu discurs afirmant que: «Finalmente no faltará quien crea que aun cuando pueda ser la Aurora natural, aun cuando ella no sea capaz por si de producir los efectos que se han despreciado, puede ser una *senal del cielo*, que se vale avezes de algunas cosas naturales para avisarnos, como de otras para castigarnos. Bueno es que esten en estos pensamientos los que van descaminados; mejor si se corrijen; este si que seria un bello efecto de la Aurora; pero puede menos de pensar el filosofo que no son avisos fenómenos tan frecuentes y casi cotidianos mas allá de 70 grados de latitud en el norte, cuando apenas hay allí hombres que avisar; y que absolutamente faltan en la zona torrida al presente tan poblada». Pau Balmas morí a Barcelona el febrer de 1789.

Bibliografia

- Tratado del fuego*, 1768. [Manuscrit perdut.]
Sobre el narciso, llamado en catalán «lliri de Nadal». [Manuscrit perdut.]
Sobre el jacinto o «junquillo», 1769. [Manuscrit perdut.]
Observaciones termométricas, 1769. [Manuscrit perdut.]
Disertación sobre la aurora boreal de 24 de octubre de 1769, 1769.
[N' existeix el manuscrit a l'Arxiu de la Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona.]
«Un caso de tétanos». *Memorias de la Real Academia Médico Práctica*.
Barcelona / Madrid: Imprenta Real, 1798, p. 31-34.

Fonts: 57, 59, 108, 119, 136, 260 i 294.